

Fotograf: Ulrika Bergfors Kriström

Prioriterade delmål, fördjupade analyser, strategier samt uppföljningskriterier för perioden 2017-2018

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden

Sammanträdesdatum

2016-10-25

Dnr FS 1.1-1673-15

Samhällsvetenskaplig fakultet:

Prioriterade delmål, fördjupade analyser, strategier samt uppföljningskriterier för perioden 2017-2018.

Inledning

Med utgångspunkt i Umeå universitets strategidokument Vision 2020 - delmål 2016-2018 (Dnr: UmU 200-1111-12) har den Samhällsvetenskapliga fakulteten utarbetat egna delmål som kommer att ligga till grund för fakultetens prioriterade verksamhet under perioden 2017-2018. Dessa prioriterade delmål presenteras nedan.

Av alla delmål har fakulteten valt att prioritera 18 stycken för åren 2017-2018. Delmålen har beslutats av fakultetsnämnden efter en analys av vilka delmål som institutionerna särskilt värnat och prioriterat för den senaste perioden, samt de delmål som fakultetsnämnden funnit vara av särskild vikt.

Presentationen av målen följer universitetets övergripande Vision 2020-dokument och de rubrikområden som följer av det. De prioriterade delmålen är för vissa områden relativt få och för andra något fler. Detta beror framför allt på två aspekter. Den första aspekten rör på vilken detaljnivå målen är formulerade, där utbildningsmålen har ett smalare fokus och är mer konkreta. Det har gjort att fler delmål för detta område har tagits med, även om delmålen på en mer aggregerad nivå befinner sig inom gemensamma större utbildningsområden som t.ex. internationalisering (två mål) och kompetensförsörjning (3 mål). Den andra aspekten rör presentationsform och uppdelning av olika målområden. Där kan det te sig som att fakultetsnämnden enbart valt att fokusera ett fåtal forsknings- och forskarutbildningsmål, men där förklaringen är att dessa mål hänger ihop med och bygger på de tre prioriterade målen inom området "Långsiktighet möjliggör högt risktagande".

Utifrån de 18 delmål som fakultetsnämnden prioriterat för åren 2017-2018, är sedan tanken att respektive institution och enhet i sin tur ska prioritera ett antal av målen. Eftersom fakulteten är bred, med många ämnesdiscipliner och olika typer av verksamheter, från mycket forskningstunga till utbildningstunga, är det inte rimligt att tänka sig att alla institutioner och enheter ska sikta mot alla 18 delmål. Istället är tanken att varje verksamhet ska göra en egen prioritering, efter en analys av egna styrkor och svagheter, och välja rimliga delmål utifrån det. Om en verksamhet vill arbeta med mål som inte finns bland de prioriterade 18 delmålen går det självklart också bra och kan tillföras de som prioriteras utifrån detta måldokument.

Fakulteten hoppas att med detta prioriteringsarbete bättre styra verksamheten mot att arbeta mer fokuserat med ett fåtal målområden, än lite grann på ytan med väldigt många olika mål.

För fakultetsnämnden

Ulrika Haake
Dekan

Långsiktighet möjliggör högt risktagande

**Visionsmål 1.1.2. Fakulteten har implementerat tydliga och internationellt konkurrenskraftiga karriärvägar, inkluderande resursstabila "tenure tracks".*

Analys

Fakulteten har idag få karriärtjänster inte minst på grund av ekonomiska begränsningar. Fler anställningar av biträdande lektorer och postdocs är önskvärda, men idag har fakulteten inga finansiella möjligheter att utlysa sådana. Vilka satsningar fakulteten väljer att prioritera bygger på komplexa avvägningar och prioriteringar. Här kan det nämnas att fakulteten har tagit över ansvaret för medfinansiering av Wallenberg Academy Fellows (WAF) och Pro Futura Scientia vilket är kostnadsposter inom ramen för stöd till karriärvägar. Fakulteten har för närvarande två Wallenberg Academy Fellows och ytterligare en kandidat som kan vara aktuell för en satsning från och med 2016.

De prioriteringar som fakulteten har gjort på professorer och docenter i form av resurser för forskning inom ramen för tjänsten och möjligheter till sabbatical allokeringar stora delar av de medel som fakulteten har att fördela inom ramen för basanslaget för forskning och forskarutbildning. Då våra analyser av hur många doktorander som antas till forskarutbildning under 2015 och 2016 visar på en drastisk minskning, behöver diskussioner föras kring hur vi ska använda anslaget för forskning och forskarutbildning framgent för att också möjliggöra att basen för våra karriärvägar, dvs. doktoranderna, inte minskar i sådan omfattning av vi riskerar att enbart få förlita oss på andra lärosätens produktion av doktorander (även om minskningen syns också på nationell nivå). Fakultetens sätt att fördela och finansiera professorsutrymmen riskerar också att på längre sikt skapa problem för professorskompetenta och värdefulla personer att kunna få en professur vid vårt eget lärosäte, vilket är en viktig aspekt av karriärväg. Detta sammantaget resulterar att vi beslutat om strategier enligt nedan.

Strategier

Fakulteten behöver skaffa sig bättre kunskap om vad våra yngre forskare presterar när det gäller publicering och förmåga att dra in externa medel, men vi behöver också vidta åtgärder som gör det möjligt att följa gruppen nya och yngre forskare. För att stödja forskare i karriären och skapa förutsättningar för att uppnå högkvalitativ forskning vill fakulteten:

- Se över systemet med professorsutrymmen, ffa. vad gäller möjligheten till befordran från docent till professor
- Analysera doktorandantagningsläget samt göra en översyn av fakultetens fördelning av basanslaget för forskning och forskarutbildning för en ev. prioritering av resurser för doktorandanställningar
- Stimulera institutionerna till utlysningar av biträdande lektorat samt anställningar som post docs
- Medfinansiera Wallenberg Academy Fellows och Pro Futura-innehavare
- Ge fortsatt tid för docenters forskning motsvarande en ökning av kompetensutvecklingstiden med 10 % (se även 1.1.4)
- Fortsätta en Junior Faculty-satsning tillsammans med humfak.

Uppföljningskriterier

- Antalet yngre forskare som följer vår Junior Faculty-satsning
- Förändringar i prestationer vad gäller publicering och externa anslag
- Antalet postdoc-anställningar och biträdande lektorat som inrättas
- Förändringar av antalet doktorander som antas till forskarutbildning

**Visionsmål 1.1.3. Fakulteten har implementerat ett system för högre lärarbefattningar (lektorat och professorer) med ekonomiskt stabila och långsiktigt goda förutsättningar.*

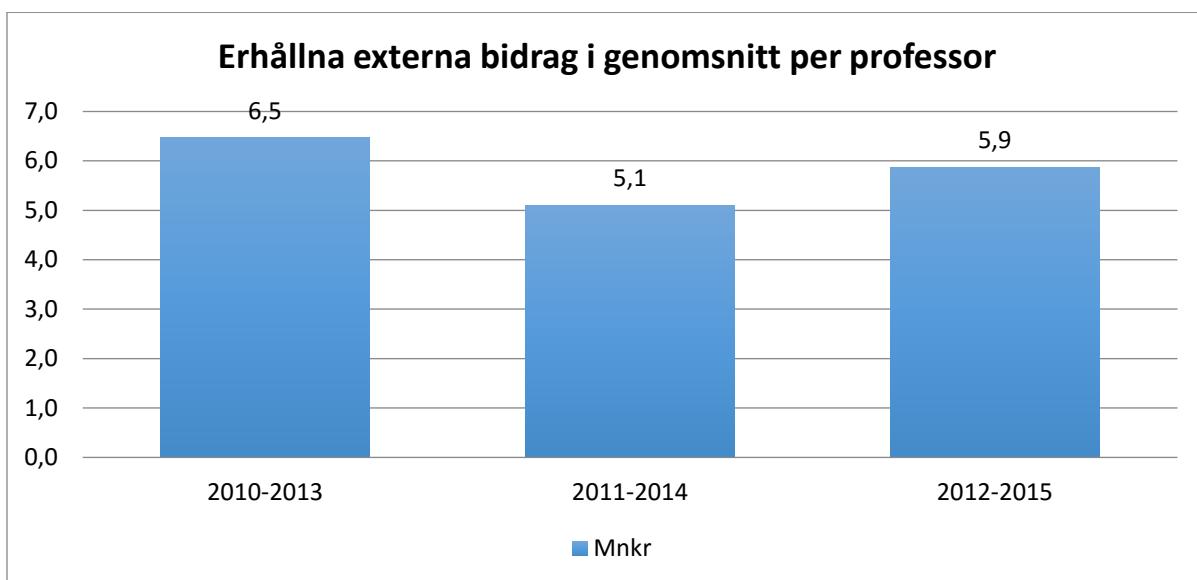
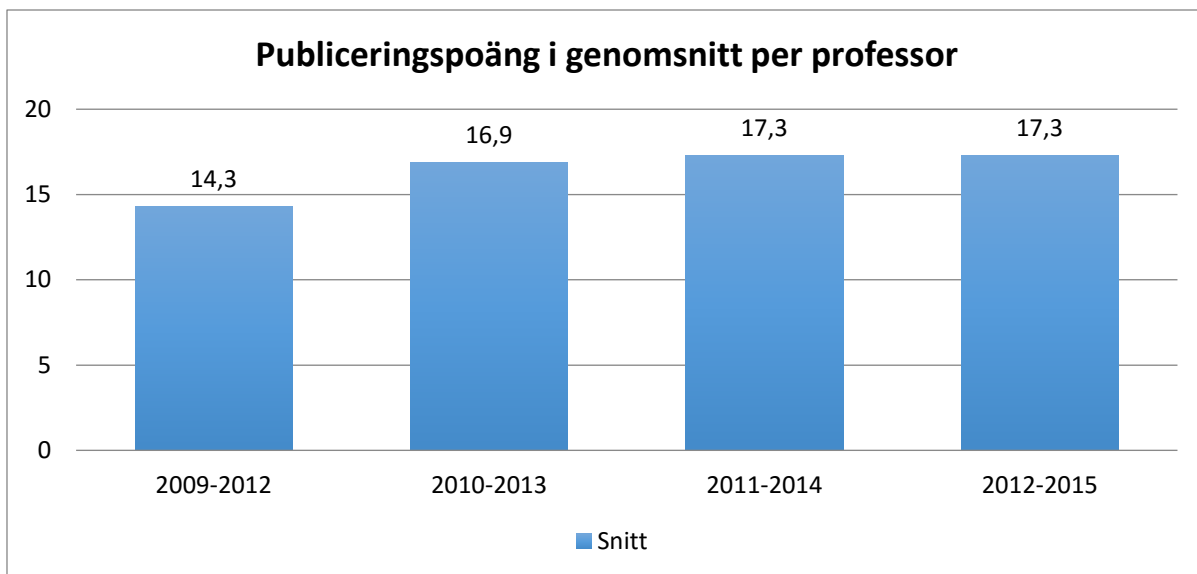
Analys

Professorer vid samhällsvetenskaplig fakultet har tidigare haft mycket olika förutsättningar. Därför genomförde vi en omställning som garanterar professorer fakultetsfinansiering och forskningsutrymme motsvarande 40-60 %. I sina anställningar undervisar därmed professorer mellan 20 – 60 % respektive forskare mellan 40 – 80 %. Vi har också infört en ny regel som stipulerar att prefekter kan besluta om att alla professorer och docenter ska undervisa minst 20 % av heltid. Detta innebär att alla professorer vid samhällsvetenskaplig fakultet i normalfallet är 100 % finansierade av anslag. Docenter erhåller också sedan ett par år tillbaka resurser motsvarande ca 10 % att använda för extra kompetensutvecklings-/forskningstid.

Fakulteten har under senare år haft en positiv utveckling när det gäller publicering och externa anslag. Ändå avslöjar bibliometriska analyser att det kvarstår stora utmaningar inte minst när det gäller forskningens "impact", vilket bland annat kan förklaras genom de delvis ryckiga finansieringsformerna för forskning och anställningar.

Samtidigt måste det konstateras att bibliometriska analyser baserade på Web of Science endast fångar delar av samhällsvetenskapen vilket påverkar såväl publicerings- som citeringsnivåer. Google Scholar erbjuder ett mer inkluderande perspektiv, men har också svagheter och tillåter endast i begränsad omfattning mer djupgående analyser. Båda analysverktygen levererar dock liknande bilder.

Det kan dock konstateras att professorernas publicering under de senaste åren har utvecklats positivt, såväl när det gäller den totala volymen som när det gäller den genomsnittliga produktionen (enligt fakultetens beräkningssystem).

Vi har också konstaterat att endast ett fåtal professorer på fakulteten utmärker sig när det gäller citeringar och externa medel. Endast en grupp på ca 4-5 professorer uppnår excellenta resultat när det gäller båda dessa faktorer. Förklaringen för detta ser vi i finansieringssystemet som har gjort professorer beroende av externa anslag. Detta har inneburit att för stunden aktuella forskningsteman prioriterats istället för fördjupningar i redan påbörjade satsningarna. Resultatet är en professorskår som utmärker sig genom mer bredd än djup i forskningen. Fakulteten saknar därför, med få undantag, internationellt erkända och ledande experter inom sina områden. För att stimulera till internationell spetsforskning har fakulteten också, sedan 2016, satsat på sabbatsterminer för att ge professorer möjlighet att fokusera på forskning samt att bygga ut internationella nätverk. Det kan dock konstateras att professorerna redan nu i stor utsträckning publicerar i samarbete med forskare utanför fakulteten; t.ex. för åren 2010-2013 publicerades 55 % av alla registrerade arbeten tillsammans med forskare utanför fakulteten.

De strategier och åtgärder vi har genomfört och fortsättningsvis vill stötta förväntas bidra till att göra professorer vid samhällsvetenskapliga fakulteten intressanta och bör locka sökande både nationellt och internationellt.

Ett annat fenomen som vi kan se är att fakultetens forskare tappar när det gäller citeringar men att publiceringarna ökar. Det kan vara så att våra forskare publicerar sig i stor omfattning men gör det i tidskrifter med låg impact. För att ge oss bättre kunskap och även underlag för kommande beslut och strategiarbete genomför vi kontinuerligt olika bibliometriska körningar. Det handlar om att få bättre kunskap om skillnader mellan olika ämnen och ämneskonstellationer, inte minst med tanke på arbetet med att formulera publiceringsstrategier samt för att kunna fastställa vilka uppföljningskriterier som fakulteten ska använda sig av.

Vi ser också ett behov av att fortsatt kunna erbjuda gruppen docenter goda villkor för forskning.

Strategier

För att kunna förändra och förbättra verksamheten krävs flera olika samverkande strategier som alla har till mål att ge våra forskare och anställda en långsiktighet i vardagen som möjliggör högt risktagande och som kan ge förutsättningar för att producera forskning som spränger gränser. Det handlar bland annat om att skapa förbättrade planeringsförutsättningar för olika aktörer genom att arbeta för längre planeringshorisonter samt genomföra åtgärder för att stimulera högkvalitativ forskning.

- Den övergripande strategin är att ge fakultetens forskare (professorer och docenter) tid för forskning som i sin tur både främjar publicering och möjlighet att dra in öka forskningsanslag
- Fakulteten har som ett led i detta också från och med höstterminen 2016 inrättat ett system med sabbatstermin efter var sjunde termin för att förstärka professorernas möjligheter att fokusera på forskning, som ett första steg i arbetet med att skapa ekonomiskt stabila och långsiktigt goda förutsättningar.
- En översyn över fakultetens fördelningsprinciper för fakultetsanslaget för forskning behöver dock genomföras med tanke på att ge goda förutsättningar inte bara för professorer och docenter utan som också skapar möjligheter för institutionerna att använda delar av forskningsanslaget till andra, mer fria, strategiska områden.
- Fakulteten avser att förändra fördelning av resurser för publicering genom att stötta publiceringsstrategier för ökad kvalitet (inte bara kvantitet).
- Fakulteten avser att dokumentera och sprida den kartläggning av institutionernas forskningsprofiler som är genomförd.
- Fakulteten avser vidare att hitta nya former för systematisk spridning av information om samhällsvetenskapliga forskningsresultat vid sidan av redan befintliga system genom exempelvis användande av case, forskarpoddar och forskarporträtt.

Uppföljningskriterier

- Publiceringar, bibliometri och externa medel.
- Uppföljning av resultat utifrån införandet av sabbaticals

**Visionsmål 1.1.4. Fakultetens högre lärarbefattningar, lektorat och professorer, innehåller en dynamisk blandning av forskning och utbildning som främjar kvalitet i utbildningen likväl som i forskningen.*

Analys

Samhällsvetenskapliga fakultetens stora utmaning ligger i att ge våra forskare förutsättningar att framgångsrikt attrahera externa bidragsgivare och publicera forskningsresultat i högt rankade tidskrifter samtidigt som kunskaper genererade från forskning ger avtryck på undervisning på samtliga nivåer och bidrar till en positiv utveckling av all verksamhet vid fakulteten.

Att professorer och delvis docenter idag i vissa ämnen i begränsad omfattning deltar inom undervisningen på grundnivå innebär att studenterna ofta inte möter fakultetens mest erfarna forskare förrän tidigast på avancerad nivå. Detta mönster är något som fakulteten vill ändra med hjälp av tydliga riktlinjer, regler och olika former av stöd.

Strategier

- Fakultetens riktlinjer sedan några år tillbaka är att professorer och lektorer i normalfallet ska undervisa på grund- och avancerad nivå åtminstone 20 % per läsår (se även delmål 2.7).
- Fakulteten stödjer forskning i tjänst för professorer enligt strategier under mål 1.1.3.
- Fakulteten stödjer vidare docenternas kompetensutvecklingsmöjligheter genom att 85 000 kr årligen används för att förstärka kompetensutvecklingstiden och ge docenterna totalt åtminstone 30 % tid för forskning i sin anställning. (se även 1.1.2.)

Uppföljningskriterier

- Professorer och docenters undervisning följs upp med hjälp av bemanningsplaneringssystemet (BPS).
- Avsättningen för docenters forskning följs upp genom att följa utvecklingen av publicering och externa medel; bibliometri.

Kreativa miljöer stimulerar till dynamiska möten

**Visionsmål 1.2.1: Samhällsvetenskaplig fakultet har i dialog med universitetsledningen påbörjat en utredning om möjligheten att utveckla en interaktiva fokus-, lär- och innovationsmiljö för att befrämja gränsöverskridande möten mellan forskare, forskarstuderande, studenter och externa samverkansparter.*

Analys

Frågan har hög angelägenhetsgrad och idéer kring utformning av miljöer för att stötta detta visionsmål diskuteras vid fakulteten. En utredning har också genomförts kring möjligheten att skapa en attraktiv forsknings- och lärandemiljö i Beteendevetarhuset. Arbetet med projektet Tanken har pågått sedan hösten 2015, och initierades av Samhällsvetenskapliga fakulteten som tilldelats centrala stimulansmedel för att stödja och utveckla interaktiva lärandemiljöer. En grundpremiss är att planering och utformning ska utgå från forskning om rummets och teknikens betydelse, med en önskan om öppna studentytor för informellt lärande och självstudier, att miljön ska skapa förutsättningar för ökad samverkan mellan institutionerna i BVH, samt en integrering av grundutbildning och forskning. En första plan för Tanken presenterade på rektornivå under våren 2016 med positiv feedback så när som på omfattningen av de gemensamma lokalerna, varpå den återremitterades till projektgruppen för revidering. En reviderad plan för Tanken är framtagen tidig höst 2016 av arkitektfirman SWECO och bygger på en rad övergripande mål och visioner. Tanken ska: erbjuda en interaktiv och flexibel miljö som tillgodoser behoven hos såväl studenten som läraren, forskaren och besökaren; skapa möjligheter till nya undervisningsformer och uppmuntra till ett studentaktivt lärande; flexibilitet och expansionsmöjligheter ska planeras in i projektet för att även kunna tillgodose framtida behov och förändrade tekniska förutsättningar; utgå från fastighetens förutsättningar men ställer samtidigt höga krav på akustik, brandsäkerhet och ljus, och bör förespråka ett ekologiskt hållbart byggande; kunna ses som tillgängliga och attraktiva av olika grupper, med olika behov; bidra till att stärka kopplingen mellan forskning, undervisning och samverkan genom att dessa verksamheter i högre utsträckning integreras och ges utrymme; skapa fysiska förutsättningar för ökad samverkan mellan institutionerna i BVH; och bidra till den övergripande målsättningen i Campusplanen.

Konkretisering av målet

Fakulteten har som mål att, i samråd med universitetsledningen, utveckla *en* interaktiv fokusmiljö för att befrämja gränsöverskridande möten mellan forskare, forskarstuderande, studenter och externa samverkansparter. En genomförd utredning pekar på att en dylik fokusmiljö i anslutning till Beteendevetarhuset är av stort värde.

Strategier

- Det förslag som nu finns framtaget för den planerade fokusmiljön (Tanken) skall under hösten 2016 tas upp i projektgruppen på BVH tillsammans med den referensgrupp som finns knuten till projektet, för att sedan presenteras för ansvariga på lokalförsörjningsenheten.

Uppföljningskriterier

En förhoppning är att arbetet med den nya fokusmiljön ska kunna påbörjas under 2017.

Utbildning för gränslös kunskap

**Visionsmål 2.2: Andelen helårsstudenter på avancerad nivå uppgår till 24 procent*

Analys

Verksamhetsåret 2015 uppgick andelen studenter (HST) på avancerad nivå till 22 procent (2012 19 %), vilket indikerar att vi under de senaste åren ökat andelen studenter på avancerad nivå. Andelen 24 procent innebär att vi behöver öka 144 HST på avancerad nivå givet samma utbildningsvolym som 2015 (tot 6.711 HST). På avancerad nivå erbjuds läsåret 2016-17 totalt 18 program (15 master med möjlighet till magisterexamen efter ett år samt tre rena magisterprogram). En del av studenterna på avancerad nivå utgörs av studenter på nybörjarprogramprogram som sträcker sig längre än till fil.kand-examen (Civilekonom-, Jurist-, Psykolog- och Socionomprogrammen).

Andelen studenter på avancerad nivå beror sålunda dels på antalet nybörjarprogram med examen på avancerad nivå och hur stora studentkullarna där är, dels i vilken utsträckning våra magister- och mastersprogram attraherar nya studenter. Därtill kan en relativ ökning förklaras av en minskning av utbildning på grundläggande nivå. Detta måste tas i beaktning när man sätter upp specifika procentmål för ett visst år, varför det kan finnas anledning att räkna genomsnitt över längre tidsperioder. Fakultetens bedömning är att det är av stor vikt att andelen studenter på avancerad nivå ökar. Ett inriktningsbeslut fattades i slutet av 2012 (Dnr 502-3042-12) vilket bl.a. innebar en prioritering av program och kurspaket som leder till en magisterexamen. Utvecklingsarbete under den senaste treårs-perioden har resulterat dels i utvecklingen av nya utbildningsprogram på avancerad nivå, dels i revidering av befintliga. Den genomlysning av fakultetens utbildningsutbud som genomfördes 2013-15 utgör en viktig grundsten i det fortsatta arbetet med utbildning på avancerad nivå.

Strategier

- Fakultetens strategiska satsningar inom GU för perioden 2013-15 innehöll projektmedel för utveckling av utbildning på avancerad nivå. Ett flertal nya kurser och program har utvecklats som ett resultat av satsningen. vilket kommer att få sitt genomslag under de närmaste åren
- I den fortsatta strategin ingår att sprida goda exempel på hur man kan arbeta med den avancerade nivån vid informationsmöten med studierektorer och programsamordnare, samt vid riktade möten, seminarier och workshops
- Utbildningsplatser på avancerad nivå kommer att prioriteras vid fördelning av grundutbildningsuppdragen till institutionerna de närmaste åren.

Uppföljningskriterier

Utvecklingen, inte minst av de nyinrättade programmen, kommer att följas fortlöpande.

Kostnadsberäkning

- Några medel direkt riktade mot utbildning på avancerad nivå finns i dagsläget inte beslutade, mer än att utbildningsplatser på avancerad nivå prioriteras vid fördelning av HST.

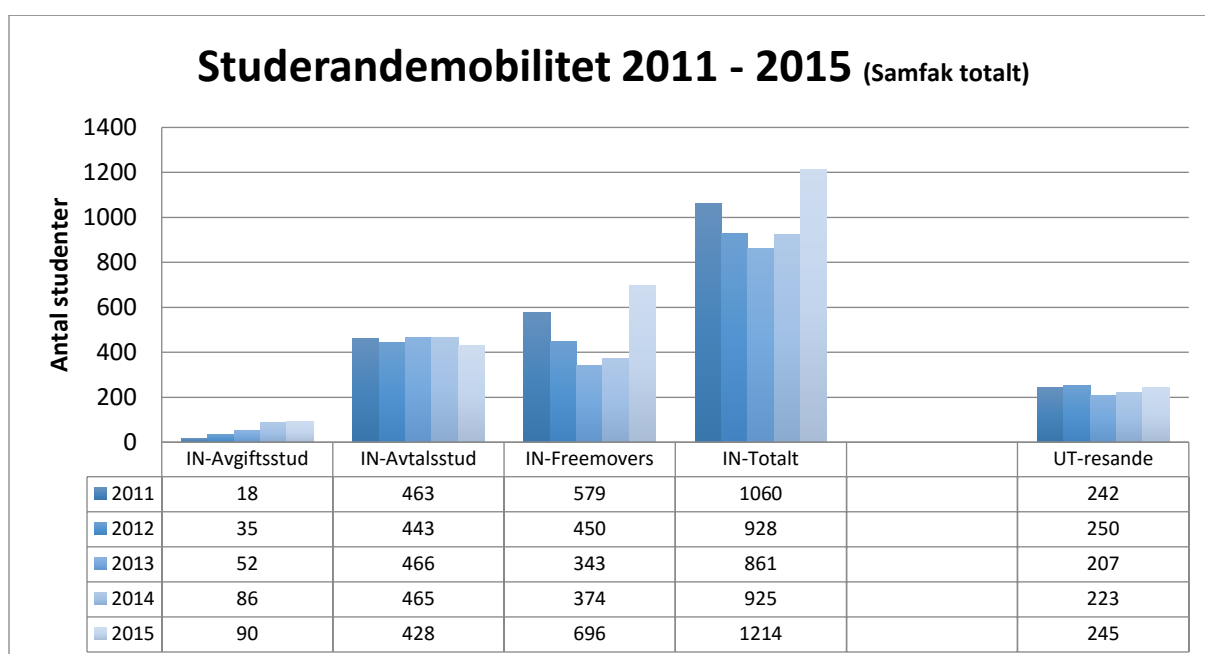
***Visionsmål 2.4: Antalet inresande internationella studenter har ökat till 1400 stycken**

Analys

Även om fakulteten står för den största delen av universitetets inresande studenter, så har en fortsatt ökning hög prioritet som ett led i internationaliseringsarbetet. En ökning till 1.1400 internationella inresande studenter (avtal, avgift och freemovers) innebär en ökning med 13 procent (186 individer) jämfört med 2015 (totalt 1214).

Antalet inresande har ökat stadigt genom åren, fram till 2010, då fakulteten hade 1743 inresande studenter. Avgiftsreformen medförde en trendmässig nedgång till och med 2013 varefter en ökning skedde.

Fig. Studerandemobilitet 2011 – 2015 (Samfak totalt)

Den studerandemobilitet som mäts med hjälp av uppgifter från Ladok, fångar enbart hela kurser som internationella studenter läser vid Umeå universitet. Det betyder att studenter som har kortare vistelser vid universitetet, faller utanför en sådan sammanställning.

Strategier

- Fakultetens strategiska satsningar inom GU för perioden 2013-15 innehöll delprojektet *Stärkt internationalisering* där medel för (1) utveckling av kurser på engelska, (2) språkutbildning för lärare, (3) internationellt utbyte på programnivå, (4) utveckling av utbildningsstrukturer som underlättar för in- och utresande studenter samt (5) marknadsföring utlystes.
- Fakulteten arbetar för att sprida goda exempel på hur man kan arbeta med internationalisering, vid informationsmöten med studierektorer och programsamordnare, Utbildningskommittén samt vid riktade insatser, seminarier och workshops

- I den fortsatta strategin ingår att sammanställa lärdomarna och de goda exemplen från detta arbete och utifrån den analysen identifiera framgångsfaktorerna för att stimulera till ökad studerandemobilitet.
- I den fortsatta strategin ingår även att fördjupa samarbetet med International Office vid Umeå universitet, samt fortsätta att utveckla former för marknadsföring av våra utbildningar mot potentiella internationella studenter.

Uppföljningskriterier

Utvecklingen kommer att följas fortlöpande.

Kostnadsberäkning

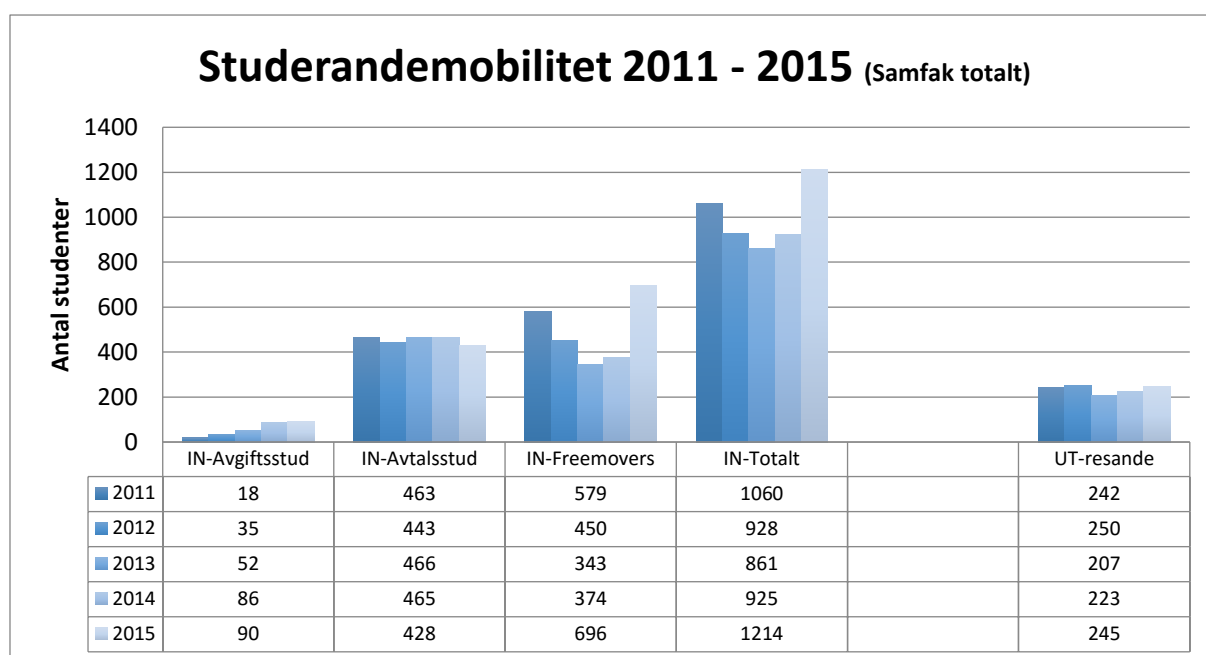
- En ökning av resurstilldelning för grundutbildning ges till institutioner utifrån antalet inresande studenter fr.o.m. 2016
- I övrigt finns inga särskilda resurser avsatta för 2016-2018.

**Visionsmål 2.5: Antalet utresande utbytesstudenter har ökat till 270 stycken.*

Analys

Även om fakulteten står för den största delen av universitetets utresande studenter, så är fakultetens bedömning att en ökning har hög prioritet som ett led i en utveckling av internationaliseringsarbetet. Antalet utresande studenter har legat på en förhållandevis stabil nivå under de senaste åren och uppgick 2015 till 245 stycken. Fakultetens målsättning om fler utresande studenter motsvarar en 10-procentig ökning jämfört med 2015. Därtill har fakulteten som mål att särskilt öka internationaliseringen inom de huvudområden där den i dag är låg.

Fig. Studerandemobilitet 2011 – 2015 (Samfak totalt)

Den studerandemobilitet som mäts med hjälp av uppgifter från Ladok, fångar enbart hela kurser som läses utomlands. Det betyder att studenter som har kortare vistelser vid lärosäten utomlands faller utanför en sådan sammanställning.

Strategier

- Fakultetens strategiska satsningar inom GU för perioden 2013-15 innehöll delprojektet *Stärkt internationalisering* där medel för (1) utveckling av kurser på engelska, (2) språkutbildning för lärare, (3) internationellt utbyte på programnivå, (4) utveckling av utbildningsstrukturer som underlättar för in- och utresande studenter samt (5) marknadsföring utlystes.
- Fakulteten arbetar med att sprida goda exempel på hur man kan arbeta med internationalisering vid informationsmöten med studierektorer och programsamordnare, Utbildningskommittén, samt genom riktade insatser, seminarier och workshops.
- I den fortsatta strategin ingår att sammanställa lärdomarna och de goda exemplen från detta arbete och utifrån den analysen identifiera framgångsfaktorerna för att stimulera till ökad studerandemobilitet.
- I den fortsatta strategin ingår även att fördjupa samarbetet med International Office vid Umeå universitet, samt fortsätta att utveckla former för marknadsföring av våra utbildningar mot potentiella internationella studenter.

Uppföljningskriterier

Utvecklingen kommer att följas fortlöpande.

Kostnadsberäkning

- För närvarande finns inga särskilda resurser avsatta för 2016-2018.

**Visionsmål 2.6: Andelen undervisning som utförs av disputerade lärare har ökat till 70 procent*

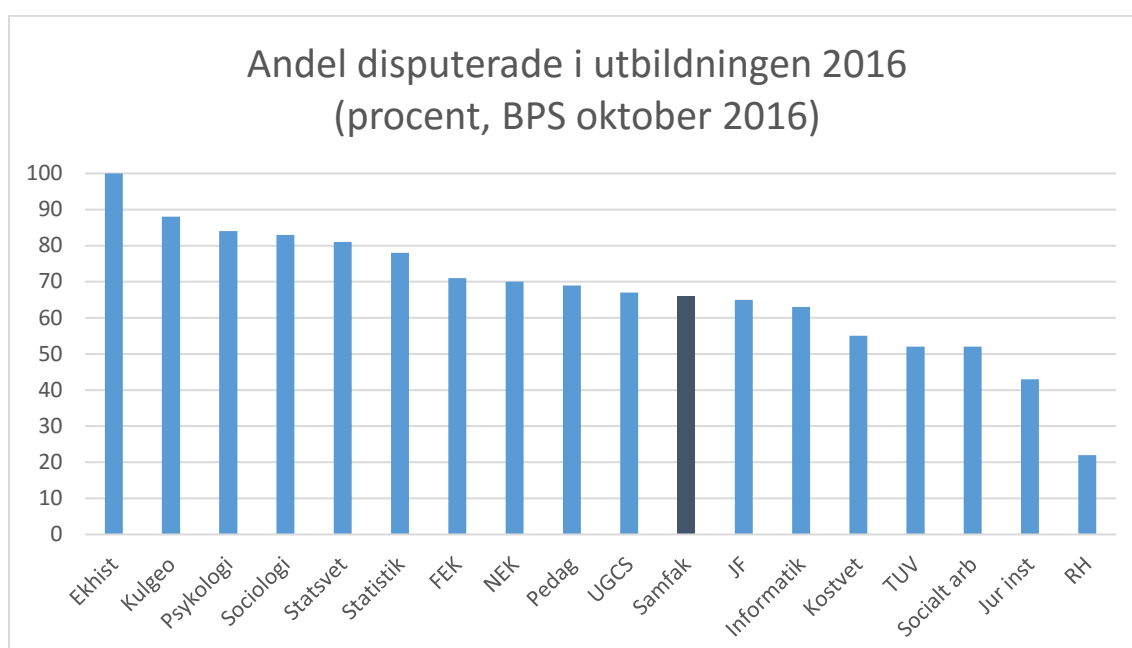
Analys

Att en stor andel av undervisningen utförs av disputerade lärare är självklart av stor betydelse av flera skäl. Under innevarande år (2016) når vi det tidigare satta målet på 66 procent. En fortsatt ökning i samma takt innebär en ökning till 70 procent vid periodens slut. Fakulteten ser det också som angeläget att professorer och docenter medverkar i utbildningen (se vidare delmål 2.7). Det handlar främst om att säkra att undervisningen håller hög kvalitet och en viktig förutsättning för det är att undervisningen har en nära koppling till relevant forskning och får en god forskningsanknytning. Därtill finns ett ekonomiskt skäl, att andelen disputerade är en parameter som påverkar resurstilldelningen till vår grundutbildning. Ytterligare ett skäl är att detta utgör ett centralt kriterium när utbildningar, huvudområden liksom lärosäten, bedöms av UKÄ eller rankas av oberoende institut.

Samtidigt som vi ser betydelsen av att forskarutbildad personal, inte minst seniora forskare, medverkar i utbildningen, menar vi det också vara viktigt att doktorander får undervisningserfarenhet. Eftersom de utgör den viktigaste rekryteringsbasen för framtida lärare bör de ges möjlighet att medverka redan under doktorandperioden. Vid fakulteten finns också goda erfarenheter av doktoranders medverkan i utbildningen. Därtill finns det på vissa utbildningar ett behov av att "professionslärare", som med sin yrkeserfarenhet kan tillföra sådant som ordinarie lärare kan sakna, om än de är seniora forskare. Detta innebär således att andelen disputerade lärare i undervisning aldrig kan eller bör uppgå till 100 procent.

Andelen disputerade lärare uppgår läsåret 2016 till 66 procent (enligt den bemanningsplanering som ligger i oktober 2016). 3,3 procent (medelvärde på institutionsnivå är en procentenhet högre). Av figuren nedan framgår att det föreligger relativt stora skillnader mellan institutioner/enheter. Fakulteten ser det som angeläget att andelen undervisning som utförs av disputerade lärare, docenter och professorer ökar, i första hand hos institutioner med låg andel idag.

Jämförelsematerial saknas nationellt. UKÄ mäter andelen anställda som är disputerade oavsett deras engagemang i undervisningen (den siffran uppgår till knappt 80 % för fakultetens del).

Strategier

- Fakulteten har som uttalad målsättning att enbart anställa disputerade lärare och en strategi är att vara restriktiv vad gäller adjunksanställningar. Eftersom vi måste fullfölja vårt utbildningsuppdrag kan det dock finnas områden där inte disputerade finns att tillgå. Därtill kan det föreligga ett behov av att "professionslärare" medverkar i vissa utbildningar och att doktorander erbjuds möjlighet att medverka i undervisningen och utveckla sin högskolepedagogiska förmåga.
- Fakultetens avser vidare att verka för en ökad integration mellan forskning och undervisning. Goda exempel finns och de kan fungera som inspiration för andra. Exempelvis kan studenterna arbeta med case, både i projektform och som utgångspunkt för grupparbeten. Tillgång till forskningsprojekt kan vidare skapa möjligheter för studenters uppsatsarbeten, samtidigt som disputerade lärare kan få ökad studentkontakt via sina projekt. Med ökad integration mellan forskning och undervisning för vi högre grad av disputerade forskande lärare för våra studenter samtidigt som våra utbildningar får ökad forskningsanknytning.
- I enlighet med *Handläggningsordning för att inrätta, revidera, ställa in eller avveckla utbildningar* (Fakir) är fakulteten dessutom restriktiv när det gäller tillskapande av utbildning där det inte finns disputerade lärare att tillgå.
- För att uppmuntra adjunkter med tillsvidareanställning att forskarutbilda sig har fakulteten sedan några år beslutat om ett lönetillägg på 3.500 kr för den del av tjänsten som är doktorandtjänst. Detta har medfört att flera av våra adjunkter valt att forskarutbilda sig och disputera.

Uppföljningskriterier

Utvecklingen kommer att följas fortlöpande med hjälp av BPS.

Kostnadsberäkning

- Att arbeta efter detta visionsmål renderar inga särskilda kostnader, mer än att lönenivån för doktorander som har tillsvidareanställningar som adjunkter blir högre vilket bekostats av institutionerna.

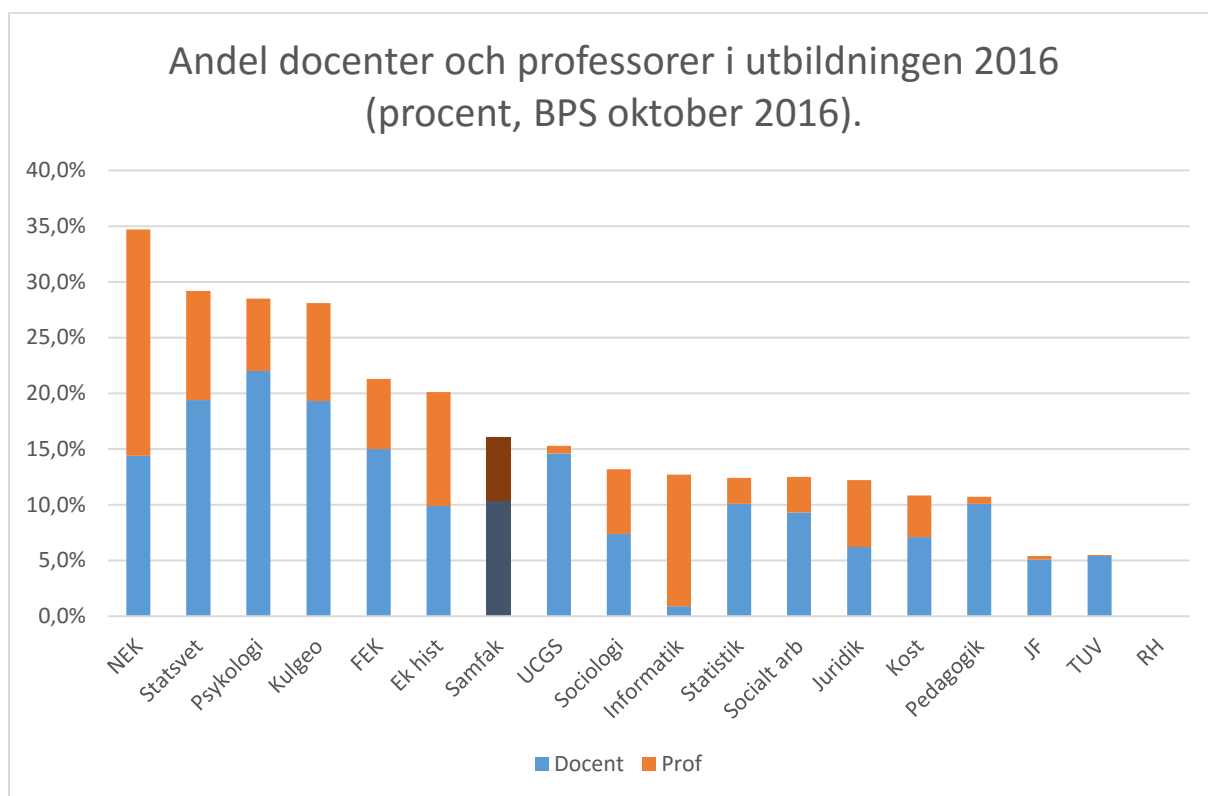
**Visionsmål 2.7: Docenters och professorers andel av undervisningen uppgår till 18 procent och samtliga institutioner/enheter ligger över 10 procent*

Analys

Att en stor andel av undervisningen utförs av disputerade lärare är självklart av stor betydelse av flera skäl. Likaså ser fakulteten det som angeläget att professorer och docenter medverkar i utbildning, på samtliga nivåer. Därför har vi som målsättning att öka andelen undervisning som utförs av docenter och professorer från 16 procent innevarande år (enligt den bemanningsplanering som ligger i oktober 2016) till 18 procent vid periodens slut, och att samtliga institutioner/enheter med utbildningsuppdrag ligger på åtminstone 10 procent.

Det handlar främst om att säkra att undervisningen håller hög kvalitet och en viktig förutsättning för det är att undervisningen har en nära koppling till relevant forskning och får en god forskningsanknytning.

Bemanningsplaneringen för 2016 (BPS) visar att 16 procent av undervisningen vid fakulteten genomförs av docenter och professorer. En siffra som varierar mellan institutioner/enheter (se nedanstående figur).

Fakulteten ser det som angeläget att andelen undervisning på grundnivå och avancerad nivå som utförs av docenter och professorer ökar, i första hand hos institutioner med låg andel.

Strategier

- Fakulteten bedömer det som rimligt att docenter och professorer undervisar 20 procent på grund- och avancerad nivå sett över en treårsperiod,. För att uppnå detta mål har fakulteten därför beslutat att prefekter har rätt att besluta om en skyldighet för docenter och professorer att undervisa minst 20 procent av sin arbetstid sett över en treårsperiod. Hänsyn måste emellertid tas till att behoven och möjligheterna kan variera mellan våra utbildningsprogram och institutioner.

Uppföljningskriterier

Utvecklingen följs fortlöpande genom statistik hämtat från BPS.

Kostnadsberäkning

- Att arbeta efter detta visionsmål renderar inga särskilda kostnader

**Visionsmål 2.9: Minst 35 procent av examensarbetena är externa*

Analys

Ett av de fyra kvalitetsområden som universitetsstyrelsen beslutade om inför budgetåret var samverkan och kriteriet för detta blev andelen examensarbeten i samverkan med extern aktör. Andelen examensarbeten baserade på externa uppdrag som rapporterades i DiVA var de första åren färre än vad vi förväntade oss (2012 16 % och 2013 13 %). Andelen externa examensarbeten har ökat och uppgick 2015 till 33 procent (316 av 955), vilket innebär att målet för den kommande perioden ligger inom räckhåll. Fakulteten ser det som angeläget och rimligt att en relativt stor andel av examensarbetena sker i samverkan med det omgivande samhället och att en tredjedel sker i samverkan ses som en rimlig andel.

Strategier

- Fakulteten har tidigare fattat beslut om att uppmuntra och finansiera initiativ till utveckling av kurser med inslag av praktik, projekt, externa examensarbeten och andra samverkansinslag, vilket också inkluderar kurser som kan erbjudas till fakultetens studenter som siktar på en examen baserad på fristående kurser.
- Fakultetens strategiska satsningar inom GU för perioden 2013-15 innehöll delprojektet *Samverkansinslag i våra utbildningar* som kunde inrymma en utveckling av kurser med inslag av praktik, projekt och andra samverkansinslag.
- Fakulteten genomförde 2013 en lärardag med temat "Det goda examensarbetet", där många relevanta frågor kring examensarbetet lyftes, presenterades och diskuterades, så också examensarbeten i samverkan med externa samarbetspartners.
- I den fortsatta strategin ingår att sprida goda exempel på hur man kan arbeta med samverkan och examensarbeten vid informationsmöten med studierektorer och programsamordnare, Utbildningskommittén, samt genom riktade insatser, seminarier och workshops..

Uppföljningskriterier

Statistik över externa examensarbeten följs fortlöpande DiVA.

Kostnadsberäkning

- Några särskilda medel avsatta finns under perioden.

**Visionsmål 2.10: Andelen examensarbeten, på framför allt avancerad nivå, som är knutna till pågående forskningsprojekt inom fakulteten ökar*

Analys

Även om detta visionsmål strukits på universitetsövergripande nivå, finner fakulteten det angeläget att det kvarstår för våra utbildningar. Det ska finnas utrymme för olika typer av examensarbeten och att en del är knutna till pågående forskning ses som en självklarhet, framför allt på avancerad nivå. En rimlig målsättning är att en viss del av examensarbetena är knutna till pågående forskning, i det avseendet att det finns en

tydlig koppling till forskning som bedrivs vid kursansvarig institution, i likhet med att en del bör ske i samverkan med omgivande samhället (se mål 2.9).

Vi har idag ingen klar bild över hur stor andel examensarbeten som är knutna till pågående forskningsprojekt. En analys av detta förutsätter att vi har en klar definition av vad som avses med att ett examensarbete är knutet till pågående forskningsprojekt. Det är därför i dagsläget svårt att ange en specifik siffra som ett rimligt mål.

Strategier

- Ett första steg under perioden är att (1) fastställa kriterierna för forskningsanknytning i detta fall, (2) analysera omfattningen samt därefter (3) uppställa mål för den fortsatta utvecklingen.
- I den fortsatta strategin ingår förutom denna kartläggning att också utveckla former för hur forskningsprojekt kan synliggöra behov av examensarbeten gentemot pågående forskningsprojekt. Goda exempel från andra fakulteter finns redan, t.ex. examensjobb-webbar med önskemål om examensarbeten inom pågående projekt.
- Vidare finns möjligheter att utveckla former för såväl inomvetenskapliga som multidisciplinära samarbeten då forskningsprojekt idag kan innehålla många samverkande parter och ämnen och där synliggörande av behov kan behöva göras brett över fakulteten.

Uppföljningskriterier

Utvecklingen rörande examensarbeten kopplade till pågående forskning kommer, efter vi har fastställt definition och kriterier, att följas fortlöpande under perioden.

Kostnadsberäkning

- Att arbeta efter detta visionsmål renderar inga särskilda kostnader.

**Visionsmål 2.12: Antalet meriterade och excellenta lärare inom fakulteten uppgår till minst 60 stycken år 2018, med en spridning på institutioner och lärarkategorier*

Analys

Fakulteten ser det som angeläget att andelen pedagogiskt meriterade lärare ökar framledes och att de återfinns på samtliga institutioner och enheter med utbildningsuppdrag, och inom samtliga lärarkategorier. Under våren 2016 utsågs 35 lärare till meriterad eller excellent lärare. Några av de som utsågs till excellent var redan inplacerade som meriterade lärare. Sammantaget innebär detta att vi nu har 42 meriterade eller excellenta lärare (48 inplaceringar) efter tre sökomgångar. Vår bedömning är att ytterligare några lärare kommer att utses som meriterad eller excellent lärare under perioden, varför siffran 60 känns realistisk.

Strategier

- Vår uppfattning är pedagogisk meritering har stor betydelse för kvaliteten i våra utbildningar. De pedagogiskt meriterade är inte jämnt spridda över institutionerna och fakulteten ser det sim

angeläget att vi får en ökning även på de institutioner som idag har en svag representation av pedagogiskt meriterade lärare.

- Vi försöker att ta tillvara på de pedagogiskt meriterade lärarnas kompetens i olika sammanhang, exempelvis i arbetsgrupper och andra sammanhang där deras kompetens kan tas tillvara. Samtidigt vill vi nyttja dem med måtta så deras arbetstid i största möjliga utsträckning används i mötet med studenterna.
- Fakulteten kommer att fortsätta att uppmuntra och uppmana lärare att söka pedagogisk meritering, samt i dialogen med institutionerna påtala vikten av pedagogisk meritering. Vi kommer också att synliggöra och även nyttja pedagogiskt meriterade och excellenta lärare i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utbildningen.

Uppföljningskriterier

Utvecklingen rörande pedagogisk meritering kommer att följas fortlöpande under perioden. Antalet, spridningen samt deras medverkan i utbildningen kommer att följas med hjälp av BPS.

Kostnadsberäkning

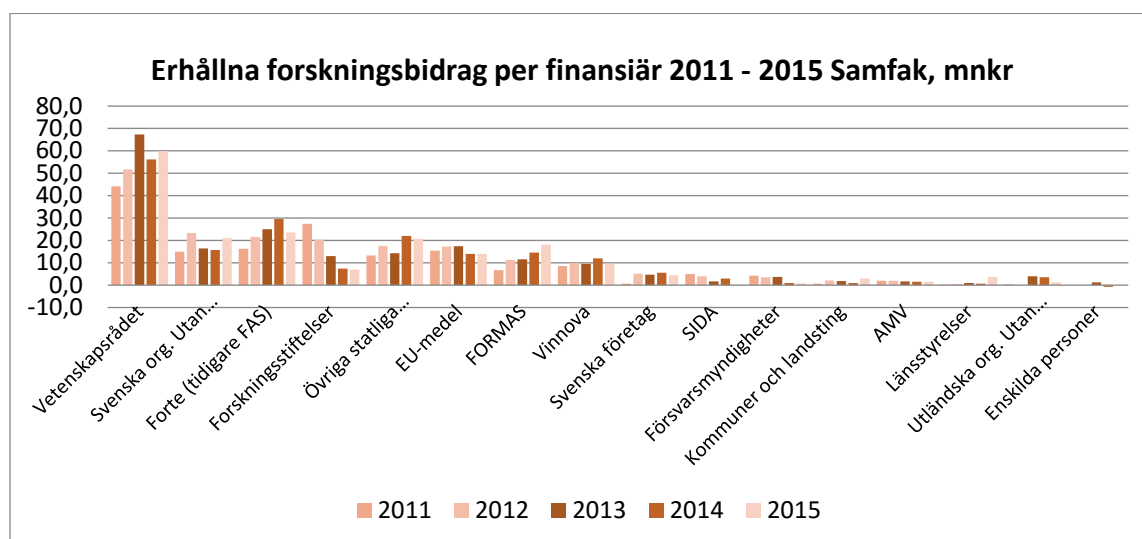
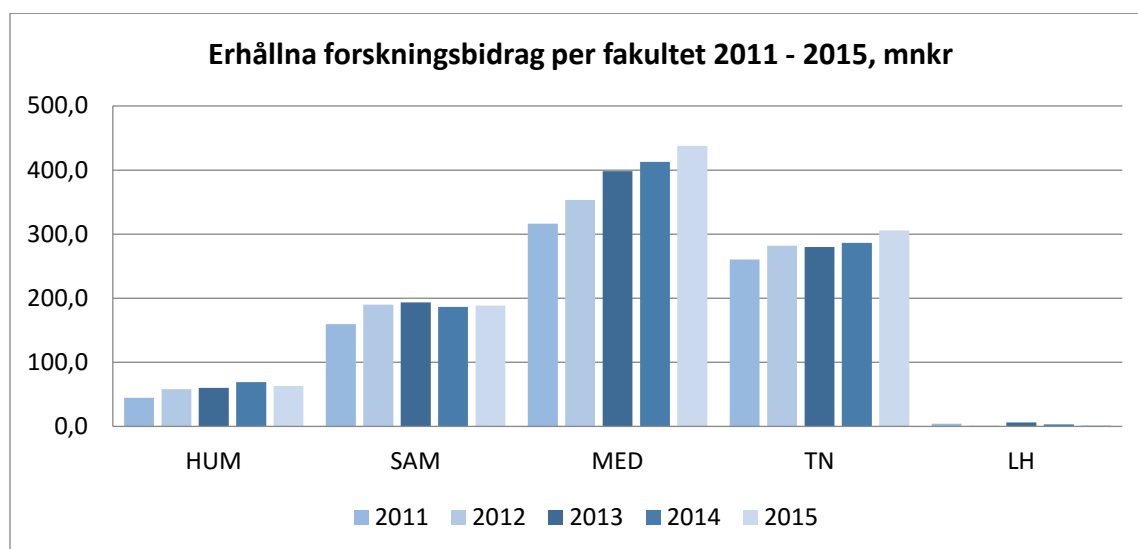
- Bidraget direkt till institutionerna i samband med utnämning kommer inte att utgå till institutionerna framgent, varför kommande utnämningar inte kommer att medföra några direkta kostnader för fakulteten.

Forskning som spränger gränser

**Visionsmål 3.3. Andelen externa medel i nationell och internationell konkurrens ska öka.*

Analys

Fakulteten har under senare år haft en positiv utveckling när det gäller publicering och externa anslag. Även om fakulteten är förhållandevis framgångsrik när det gäller extern finansiering, inte minst från VR och FORTE, finns utan tvekan en förbättringspotential när det gäller främst EU-medel.

Konkretisering av målet

Det är inte möjligt att mäta hur stor andel av forskningsintäkterna i nationell och internationell konkurrens som tillfaller samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet. Därför har vi preciserat målet enligt

rubriken ovan. Mer specifikt är målsättningarna: 1. andelen externa medel erhållna från nationella forskningsråd ska minst bibehållas, och 2. andelen medel erhållna i internationell konkurrens ska öka.

Strategier

- Fakulteten ger fakultetens forskare tid för forskning som i sin tur både främjar publicering och möjlighet att öka externa forskningsanslag
- Professorer ges möjlighet till sabbatstermin ungefär vart fjärde år, vilket avser att underlätta nya och utökade internationella samarbeten.
- Genom att på ett systematiskt sätt stödja yngre forskare i deras utveckling både genom interna seminarier (exempelvis Junior Faculty) och genom att stimulera ökad internationalisering under doktorandtiden bygger vi också förutsättningar för att även på sikt konsolidera arbetet med att öka andelen externa medel.

Uppföljningskriterier

Följa utvecklingen av erhållna externa medel.

**Visionsmål 3.9. Alla doktorander ska ingå i ett nätverk och ha tillgång till en referensgrupp*

Analys

Samhällsvetenskapliga fakulteten menar att det finns flera olika sätt att uppfylla kravet om obligatorisk referensgrupp, som det anges i de nyligen fastställda *Regler för utbildning på forskarnivå*. En inte ovanlig situation är att huvudhandledaren inte har någon anknytning till de enskilda doktorandernas projekt. Antalet projektdoktorander är få vid fakulteten och majoriteten av doktoranderna arbetar självständigt med sina respektive projekt, d.v.s. att projekt i termer av en projektledare och flera doktorander i samma projekt är ovanligt.

Det finns därför redan olika varianter med referensgrupper eller motsvarande kvalitetsarbete; kulturgeografi har handledargrupper, medan ekonomisk historia och informatik diskuterar samtliga doktorandprojekt i samband med de terminsvisa eller årliga uppföljningarna och motsvarande aktiviteter äger rum inom ramen för forskarskolor. Doktorander vid fakulteten är redan idag anslutna till lokala och nationella forskarskolor och får där tillgång till nätverk. Endast ett fåtal doktorander befinner sig i isolerade miljöer. Fakulteten analyserar inom perioden huruvida fler lokala forskarskolor behövs för att säkerställa doktoranders tillgång till relevanta nätverk.

Strategier

- Fakulteten avser att under perioden utveckla former för att säkerställa doktorandernas seminarie-miljö och tillgång till relevanta nätverk, nationellt och internationellt.
- Universitetets seminarier HandUm, som vänder sig till de som gått handledarutbildningen, kommer att behandla seminariekulturer. Fakulteten uppmuntrar alla handledare att delta i dessa seminarier, genom informationsspridning på fakultetens träffar med de forskarutbildningsansvariga.
- Belysa frågor som framkommit i studentkårsskrivelsen rörande doktorandernas studiesituation.

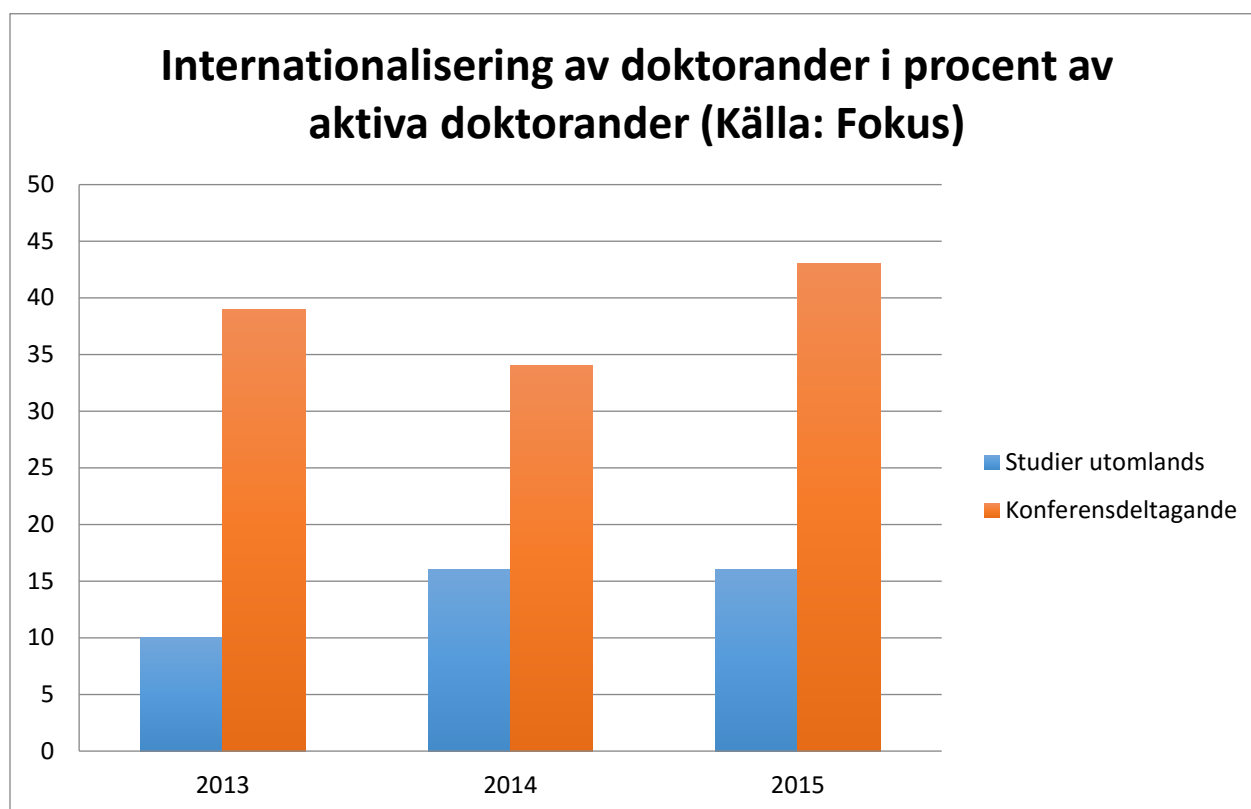
Uppföljningskriterier

När det gäller utbildning på forskarnivå har fakulteten byggt upp längre tidsserier med utgångspunkt från verksamhetsberättelse (VB) för utbildning på forskarnivå.

**Visionsmål 3.11. Doktorander ska under sin forskarutbildning ges internationell erfarenhet.*

Analys

Frågan om doktoranders internationalisering är en fråga som följts under ett antal år. På frågan om hur många doktorander som genomfört delar av sin forskarutbildning utanför landet respektive deltagit i internationella konferenser har vi fått nedanstående uppgifter i institutionernas VB. Frågorna har gällt dels hur många doktorander som genomfört delar av sin doktorandutbildning utanför landet dels hur många doktorander som under året deltagit i internationella konferenser. Med aktiva doktorander avses doktorander som har minst 10 % aktivitet.

Konkretisering av målet

Andelen doktorander som förlägger en del av sin utbildning utanför Sverige ska öka med 25 %, vilket ser ut att kunna uppnås under perioden med en uppgång från 10 procent till 15 procent. Konferensdeltagandet

ligger 2015 på drygt 40 % och det är därför i dagsläget inte den kritiska frågan, utan det rör de lite längre vistelserna där vi vill förstärka den positiva trenden.

Strategier

- Fakulteten har avsatt medel för doktoranders utlandsvistelse. Fakulteten har dock inte uttalat hur lång tid vistelsen ska vara, utan det blir en fråga där institutionerna själva får hitta kriterier som passar doktorander som är ensamstående, föräldrar med barn eller har andra sociala åtaganden.

Uppföljningskriterier

Sedvanlig uppföljning i verksamhetsberättelsen för utbildning på forskarnivå genom att noga dokumentera och samla information om hur resemedel använts.

Det goda och effektiva universitetet

**Visionsmål 4.2. Universitetet har ett systematiskt och integrerat arbete med jämställdhet och lika villkor.*

Analys

Ett viktigt mål där arbetet under innevarande verksamhetsperiod i första hand ligger på universitetsnivå.

Några av målen regleras av lagstiftning och universitetsgemensamma styrdokument och regler. Det innebär att många av målen i sig har en hög prioritet.

Strategier

- Fakulteten anordnar regelbundna prefektseminarier där aktuella teman och problemställningar rörande ledning och styrning av institutionernas verksamhet belyses och diskuteras. Ett tema som har behandlats är: "Organisation för arbetet med lika villkor". Varje seminarium har en inbjuden inledare med särskild kunskap inom aktuellt område.
- Temat för Lärardagen 2016 var "Utmanande undervisningssituationer".
- Att arbeta aktivt med uppföljning av resultaten från MAE tillsammans med berörda institutioner.

Uppföljningskriterier

Förebyggande arbete mot diskriminering och kränkning är oerhört svårt att mäta. Inte heller traditionella mätningar i MAE (motsvarande) kan läggas till grund för att yttra sig om måluppfyllelse. I vart fall ska inte upplevda kränkningar och trakasserier öka, även om risken föreligger att fler upplever/insers att de är drabbade, när frågorna förs upp på dagordningen.

**Visionsmål 4.4. Universitetet har strategisk planering av kompetensförsörjning på alla organisatoriska nivåer.*

Analys

Kompetensförsörjning är en strategisk och långsiktig verksamhet som både ska ta tillvara, utveckla och i vissa fall avveckla kompetens. Fakulteten ser Personalenheten (POU) som en central aktör för personalutbildning på samma sätt som enheten för Universitetspedagogik och lärandestöd (UPL) arbetar med studenters och lärares utbildning. Universitetets samlade kompetens inom personalområdet bör tas tillvara i arbetet, inte minst kan fakultetens forskare inom ledarskap bidra.

För att skapa en effektiv administration krävs också hög kompetens och i viss mån en ökad specialisering bland administratörerna. Dessutom är det viktigt att arbeta fram en tydlig ansvarsfördelning mellan de tre nivåerna på universitetet.

Fakultetens kansli ska ge stöd till institutioner och enheter inom de områden som är av fakultetsspecifik karaktär och kanalisera de behov av kompetensförsörjning som kräver insatser på universitetsnivå.

Strategier

- Ta upp kompetensförsörjningsfrågor i möten med olika personalgrupper t.ex. vid våra informationsmöten för prefekter och fakultetsnämnd samt vid våra regelbundet anordnade prefektseminarier där aktuella teman och problemställningar rörande ledning och styrning av institutionernas verksamhet belyses och diskuteras. Ett tema som har behandlats är: kompetensförsörjning. Varje seminarium har en inbjuden inledare med särskild kunskap inom aktuellt område.
- I samband med dekanens prövning av önskemål om att utlysa och tillsätta läraranställningar ställs krav på att kompetensförsörjningsplaner ska finnas med i underlaget. Detsamma gäller vid äskande om så kallade professorsutrymmen.
- Skapa administratörsseminarier med prefektseminarierna som förebild. Kompetenshöjande inslag med inledande experter samtidigt diskussionsforum där tankar och idéer kan ventileras.

Uppföljningskriterier

Följa upp att alla institutioner/enheter har kompetensförsörjningsplaner.

**Visionsmål 4.6. Verksamhetsstödet vid universitetet ger ett bra stöd åt ledare på alla organisatorisk nivåer och verkar i ett sammanhängande system.*

Analys

Från prefekterna framförs ofta ett önskemål att universitetets olika rapportssystem kan tala med varandra, för att ge förutsättningar att fatta bättre beslut som rör ekonomiska bedömningar etc. Det finns t.ex. önskemål om samarbete över institution/enhetsgränser.

Strategier

- Att stödja, stimulera och initiera samarbetsprocesser inom administrationen mellan institutioner/enheter.
- Att stödja genom våra regelbundna prefektseminarier där aktuella teman och problemställningar rörande ledning och styrning av institutionernas verksamhet belyses och diskuteras.
- Att särskilt upprätthålla och utveckla administrativa samarbetsformer mellan små institutioner/enheter inom fakulteten.
- Att upprätthålla och utveckla de administratörsnätverk som finns samt skapa nya nätverk exempelvis inom kommunikation och området arkivering/ärendehantering
- Att försöka påverka införandeprocesserna av nya system.
- Att förbättra kommunikationsflödet mellan fakultet och institution/anställda.
- Skapa administratörsseminarier med prefektseminarierna som förebild. Kompetenshöjande inslag med inledande experter och samtidigt ge utrymme för diskussioner där tankar och idéer kan ventileras.

Uppföljningskriterier

Erfarenheterna från det ovan beskrivna kommer i särskild ordning att tas tillvara och ligga till grund för en fortsatt utveckling för övriga institutioner och enheter vid fakulteten.